

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Ewa Klimowicz-Przygódzka (spr.)

Sędzia SA – Ewa Stefańska

Sędzia SO (del.) – Beata Waś

Protokolant: sekr. sądowy Katarzyna Kędzierska

po rozpoznaniu w dniu 13 listopada 2012 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. O.

przeciwko (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w G.

o ustalenie

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 15 marca 2012 r., sygn. akt IV C 50/10

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości nadając mu następującą treść:

1. oddala powództwo,

2. zasądza od powoda J. O. na rzecz pozwanej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w G. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania.

II. zasądza od powoda J. O. na rzecz pozwanej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w G. kwotę 335 zł (trzysta trzydzieści pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

VI A Ca 790/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 4 stycznia 2010 r. powód, J. O. wnosił o uznanie za nieważną uchwały nr (...) z dnia 21 V 2005r. zebrania przedstawicieli (...) Spółdzielni Mieszkaniowej w przedmiocie wykluczenia go z grona członków tejże spółdzielni. Powołując się na przepis art. „42⁽²⁾ § 2” ustawy prawo spółdzielcze (u.p.s.) powód wywodził, że zaskarżona uchwała została podjęta z naruszeniem prawa, ponieważ nie była przedmiotem obrad zebrania grupy członkowskiej osiedla (...), poprzedzającego zebranie przedstawicieli, a zatem jest nieważna.

(...) Spółdzielnia Mieszkaniowa początkowo wniosła o odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., podnosząc, że sprawa niniejsza dotyczy zaskarżenia uchwały wykluczającej powoda ze spółdzielni, a powództwo

w powyższym zakresie zostało już prawomocnie oddalone. Ostatecznie pozwana wносиła o oddalenie powództwa, powołując się m.in. na jego niezgodność z zasadami współżycia społecznego (k 170).

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Warszawie ustalił nieważność zaskarżonej uchwały opierając się na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych.

W dniu 7 VII 2004 r. rada nadzorcza pozwanej spółdzielni podjęła uchwałę o wykluczeniu powoda z grona członków spółdzielni. Od powyższej uchwały powód wniósł odwołanie do zebrania przedstawicieli.

W dniu 5 IV 2005 r. odbyło się zebranie grupy członkowskiej osiedla (...), poprzedzające zebranie przedstawicieli zwołane na dzień 21 V 2005r. Sprawa odwołania powoda od uchwały rady nadzorczej wykluczającej go z pocztu członków spółdzielni nie była objęta porządkiem obrad tego zebrania . W trakcie jego przebiegu prezes zarządu (...) Spółdzielni Mieszkaniowej odnosząc się do osoby powoda wskazał między innymi, że „nie jest [on] członkiem spółdzielni”.

W dniu 21 V 2005 r. zebranie przedstawicieli podjęło uchwałę nr (...) utrzymującą w mocy decyzję rady nadzorczej w przedmiocie wykluczenia powoda z grona członków spółdzielni .

Uchwała powyższa została zaskarżona przez powoda do sądu powództwem o jej uchylenie. W dniu 5 VI 2007 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie XXVC 2076/05 oddalił jednak roszczenie powoda, a w dniu 16 V 2008 r. niniejszy Sąd Apelacyjny oddalił wniesioną przez J. O. apelację. Sąd Najwyższy odmówił zaś przyjęcia skargi kasacyjnej powoda do rozpoznania.

Odnosząc się w pierwszej kolejności do zarzutu strony pozwanej dotyczącego odrzucenia pozwu z uwagi na przesłankę powagi rzeczy osądzonej, sąd I instancji podnosił, iż pomiędzy osądzonym w sprawie XXC C 2076/05 powództwem J. O. o uchylenie uchwały nr (...) a powództwem wytoczonym w sprawie niniejszej o stwierdzenie jej nieważności nie zachodzi tożsamość przedmiotowa sprawy. Wskazywał, że sam art. 42 u.p.s. rozróżnienie tego rodzaju dwa środki kontroli uchwał . Zaskarżenie uchwały skutkujące jej uchyleniem dopuszczalne jest wobec uchwały sprzecznej z postanowieniami statutu bądź dobrymi obyczajami lub godzącej w interesy spółdzielni albo mającej na celu pokrzywdzenie jej członka. Poza tym wytoczenie tego rodzaju powództwa jest również ograniczone terminem z art. 42 § 6 u.p.s.. Z kolei przesłanką stwierdzenia nieważności uchwały na zasadzie art. 189 k.p.c, jest jej sprzeczność z ustawą . Powództwo w tym przedmiocie nie jest ograniczone terminem i ma charakter deklaratoryjny (wywołuje skutki ex tunc).

Wyroki sądów zapadłe w sprawie XXV C 2076/05 dotyczyły powództwa o uchylenie uchwały wykluczającej powoda ze spółdzielni, a nie powództwa o stwierdzenie jej nieważności, co wyklucza podstawy do odrzucenia pozwu w oparciu o art. 199§ 1 pkt 2 k.p.c.

Rozpoznając tym samym merytorycznie zgłoszone w niniejszej sprawie żądanie o uznanie uchwały za nieważną Sąd Okręgowy w pierwszej kolejności uznał, iż powód miał interes prawny w wytoczeniu tego rodzaju powództwa, tak jak wymaga tego przepis art. 189 k.p.c., ponieważ stwierdzenie nieważności zaskarżonej uchwały oznacza , że nie wywołała ona skutku w postaci pozbawienia go statusu członka spółdzielni.

W dalszej kolejności sąd I instancji podzielił stanowisko powoda co do naruszenia w niniejszej sprawie art. 59 § 2 pkt 3 u.p.s. Powołując się na orzecznictwo sądowe (Sąd Apelacyjny w Warszawie z dnia 7 IX 2000 r., I ACa 561/00, Sąd Najwyższy z 4 lipca 2004 r., I CK 78/04) wywołał, że przepis powyższy wprowadza bezwzględny wymóg informowania i konsultowania grup członkowskich w zakresie spraw, mających być przedmiotem obrad zebrania przedstawicieli. Poprzedzające zebranie przedstawicieli zebranie grupy członkowskiej Osiedla (...), w ogóle natomiast nie poruszało sprawy odwołania powoda od uchwały rady nadzorczej, wykluczającej go z grona członków spółdzielni. Wypowiedź prezesa zarządu pozwanej , że powód nie jest już członkiem spółdzielni, mogło zdaniem sądu I instancji dodatkowo wprowadzić uczestników zebrania grupy członkowskiej w błąd bowiem, stała w oczywistej sprzeczności z

faktem, że wykluczenie członka wywiera skutek dopiero po wyczerpaniu procedury odwoławczej, która to przesłanka jeszcze nie była zrealizowana.

Apelację od powyższego orzeczenia wniosła strona pozwana podnosząc w niej zarzut obrazy art. 189 k.p.c. oraz art. 59§ 2 pkt 3 u.p.s. poprzez niewłaściwe ich zastosowanie, a także błędną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego.

W jej uzasadnieniu pozwana wywodziła, że sprawa wykluczenia powoda ze spółdzielni została już wcześniej wyjaśniona na podstawie przepisu szczegółowego, a tym samym brak jest podstaw do ponownego dochodzenia swoich praw przez powoda i rozstrzyganie w tym samym zakresie w oparciu o art. 189 k.p.c. Obrazę art. 59§ 2 pkt 3 u.p.s. apelująca wiązała z tym, że na zebraniu grupy członkowskiej nigdy nie są rozpatrywane sprawy indywidualne, nie dotyczące ogółu członków. Niezależnie poza tym od powyższego, fakt wykluczenia powoda ze spółdzielni był znany członkom (...). W końcu z powołaniem się na orzecznictwo pozwana podnosiła, że uchybienia związane z treścią art. 59§ 2 pkt 3 u.p.s. mają charakter formalny i mogą skutkować uchyleniem uchwały, jeżeli miały wpływ na jej podjęcie.

Tym samym apelująca wnosiła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja strony pozwanej zasługuje na uwzględnienie aczkolwiek nie sposób jest w pełni podzielić przedstawionej w niej argumentacji.

Na wstępie podkreślenia wymaga, iż zaskarżona uchwała została podjęta w dniu 21 V 2005 r., a więc przed wejściem w życie ustawy z dnia 3 VI 2005 (Dz.U. 2005.122.1024) zmieniającej z dniem 22 VII 2005 r. art. 42 prawa spółdzielczego, poprzez m.in. nadanie jego § 2 treści następującej: „Uchwała sprzeczna z ustawą jest nieważna”. Przepis przejściowy w/w ustawy nowelizującej stanowił, że do oceny skutków zdarzeń prawnych stosuje się przepisy obowiązujące w dniu, w którym zdarzenia te nastąpiły (art. 4 pkt 1).

W dniu podjęcia zaskarżonej uchwały przepisy ustawy prawo spółdzielcze nie przewidywały możliwości uznania uchwały walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) za nieważną z powodu jej sprzeczności z przepisami prawa. Art. 42 § 3 wespół z § 2 ustawy stanowił, iż taką uchwałę można zaskarżyć do sądu w drodze powództwa o jej uchylenie, podobnie jak uchwałę sprzeczną z postanowieniami statutu. Uchwała niezgodna z prawem była dotknięta zatem sankcją w postaci jej nieważności względnej, aczkolwiek orzecznictwo opowiadało się ponadto za możliwością wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały na ogólnych zasadach, wynikających z art. 58 k.c. (SN z 18 IX 2003 r. I CK 115/02, z 21 V 2004 V CK 443/03), to jest o stwierdzenie jej nieważności bezwzględnej, ze skutkiem *ex tunc*, z powodu sprzeczności samej uchwały z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa. W pierwszym z przywołanych wyroków Sądu Najwyższego zostało wyrażone stanowisko, że „Kwestia przydatności konstrukcji nieważności bezwzględnej na gruncie prawa spółdzielczego nie nasuwa wątpliwości w piśmiennictwie i orzecznictwie. Prawo spółdzielcze w zakresie obejmującym stosunki cywilne nie stanowi bowiem samodzielnej gałęzi prawa w stosunku do prawa cywilnego. W szczególności uchwały organów spółdzielni, rodzące skutki cywilnoprawne, podlegają - jako czynności prawne - odpowiednim przepisom kodeksu cywilnego. Te uchwały, nie wyłączając uchwał walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli), nie mogą - podobnie jak inne czynności prawne - naruszać przepisów bezwzględnie obowiązujących. Z tego punktu widzenia ich skuteczność podlega więc dyspozycjom art. 58 k.c., przewidującego wypadki nieważności czynności prawnych z powodu ich niedopuszczalnych **treści** (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia - 10 maja 1930 r., 1.C. 1666/29; Zb.O. 1930, poz. 96; uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 września 1969 r., III CZP 8/69, OSNCP 1970, nr 6, poz. 97 i z dnia 4 kwietnia 1990 r., III CZP 7/90, OSNCP 1990, nr 10-11, poz. 135).”.

Bezspornym w sprawie jest, że treść zaskarżonej uchwały zebrania przedstawicieli członków pozwanej spółdzielni o brzmieniu: „Zebranie Przedstawicieli na podstawie § 38 ust. 10 Statutu Spółdzielni utrzymuje w mocy Uchwałę Nr (...) Rady Nadzorczej (...) Spółdzielni Mieszkaniowej, wykluczającą z grona członków Pana O. J.” nie była i nie jest sprzeczna z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa. Uchybienie dotyczące postępowania poprzedzającego

jej podjęcie , a polegające na pominięciu poddania zaskarżonej do zebrania przedstawicieli uchwały rady nadzorczej , pod uprzednie obrady zebrania grupy członkowskiej, z naruszeniem w ten sposób art. 59 § 2 pkt 3 u.p.s. , nie może skutkować stwierdzeniem jej bezwzględnej nieważności (patrz SN z 16 X 2002 IV CKN 1351/00, z 8 VII 2004 IV CK 543/03, z 11 I 2007 II CSK 370/06). Powód mógłby powoływać się na powyższą okoliczność jako na uchybienie formalne mające wpływ na podjęcie uchwały w ramach powództwa przewidzianego wówczas w art. 42 § 3 w zw. z § 2 u.p.s. tj. powództwa o jej uchylenie, gdyby nie zostało ono prawomocnie oddalone z powodu przekroczenia terminu do jego wniesienia.

Dodać także należy, iż identyczne stanowisko wyrażają przedstawiciele doktryny „ Zaniechanie poddania pod obrady zebrania grupy członkowskiej sprawy objętej porządkiem obrad najbliższego zebrania przedstawicieli może stanowić podstawę do zaskarżenia , w trybie art. 42§ 3 Pr. Spół., późniejszej uchwały zebrania przedstawicieli, podjętej w kwestii, która nie została uprzednio przedłożona do rozpoznania przez grupę członkowską. Naruszenie przepisu art. 59 § 2 pkt 3 Pr. spół. jest bowiem uchybieniem formalnym , mogącym mieć istotny wpływ na treść zaskarżonej do sądu uchwały.” (A. Stefaniak. Prawo spółdzielcze oraz ustawa o spółdzielniach mieszkaniowych . Komentarz. Orzecznictwo. Warszawa 2009, str. 103).

Stosowanie przepisu art. 58 § 1 k.c. do uchwał walnego zgromadzenia (zebrania przedstawicieli) spółdzielni zostało wyłączone dopiero przez znowelizowany z dniem 22 VII 2005 r. art. 42 § 2 u.p.s. jako *lex specialis*, który przewiduje bezwzględną nieważność uchwały sprzecznej z ustawą , zaś jej uchylenie zastrzega już tylko do przypadków sprzeczności uchwały z postanowieniami statutu, dobrymi obyczajami lub do sytuacji gdy godzi ona w interesy spółdzielni albo ma na celu pokrzywdzenie jej członka (tak SN w wyroku z 17 VI 2011 r. II CSK 620/10). Jak już jednak zostało to podniesione do oceny skutków zaskarżonej uchwały z dnia 21 V 2005 r. (ich powstania lub braku), przepisy powyższe nie miały zastosowania.

Z omówionych powyżej względów Sąd Apelacyjny uznał wytoczone przez J. O. powództwo o ustalenie nieważności uchwały wykluczającej go z grona członków pozwanej spółdzielni za niezasadne, a tym samym na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok poprzez oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu pierwszo instancyjnym i kosztów postępowania apelacyjnego w postaci opłaty od apelacji oraz kosztów zastępstwa prawnego, zgodnie z art. 98 §1 k.p.c.